

Elektroschmelzwerke Delfzijl: de winst van het anti-verzuringbeleid

Carla Alma

Het bedrijf ESD (Elektroschmelzwerke Delfzijl) behoorde tot 1 november 1989 tot de 10 grootste verzuurders van ons land. Per jaar stootte de fabriek 4800 ton zwaveldioxide uit. Op die datum opende de minister van VROM ten lange leste de ontzwavelingsinstallatie. Een uniek staaltje van zuiveringstechnologie. Geen producent in de wereld is daartoe in staat. De Werkgroep Eemsmond plaatst echter haar vraagtekens.

Op het industrieterrein van Delfzijl, aan de rand van de Waddenzee, staat de fabriek ESD. Het bedrijf produceert daar sinds 1973 siliciumcarbide en grafiet uit de grondstoffen petroleumcokes en kwarts-zand, resp. afkomstig uit de V.S. en uit Belgische en Nederlandse zandputten. De producten siliciumcarbide en grafiet worden toegepast als hulpstoffen voor de staal- en gietijzerraffinage. Siliciumcarbide is daarbij als ovenbekleding in gebruik, maar wordt ook gebruikt als slijp- en schuurmiddel, terwijl grafiet als smeermiddel fungeert. ESD is een dochterbedrijf van het wereldconcern Wacker-Chemie. Bij het bedrijf werken ruim 200 mensen.

Milieuproblemen

ESD is herhaaldelijk in het nieuws geweest vanwege zijn grote overlast voor mens en milieu. Behalve de enorme uitstoot van het verzurende zwaveldioxide, veroorzaakt deze fabriek ook veel stof en stankhinder, afkomstig van de in open lucht opgeslagen bergens cokes.

'Tot 1973 konden we altijd de ramen open hebben', zo verwoordt een ouder echtpaar uit het nabijgelegen Borgsweer het, *'maar sinds ESD zich hier vestigde, moeten ze steeds vaker gesloten blijven'*. De rotte-eieren-lucht in de omgeving (zwavelwaterstof) en de zwarte sneeuw in de winter zijn de duidelijke kenmerken van de overlast van dit bedrijf. ESD bouwt ter bestrijding van de H₂O overlast (rotte eierenlucht) in 1990/91 een waterzuiveringsinstallatie (kosten f 5 miljoen).

Maatregelen

Van overheidswege is steeds met de mond beleden dat aan de milieuverontreiniging van ESD een eind gemaakt moest worden. Diezelfde overheid, in dit geval de provincie, heeft zich in praktijk echter altijd zeer traag opgesteld. Oudere vergunningen spraken van een totale, maar wel stapsgewijze aanpak van de verschillende problemen. Het bedrijf mocht echter uitbreiden met een grafietproductie (vanaf 1985; vergunning pas gereed in 1988) zonder dat er daadwerkelijk iets aan de verontreiniging was gedaan. Wel werd voorgeschreven dat de uitstoot van zwaveldioxide (tot dan toe 570 kg/uur) per 1 oktober 1989 moest worden beperkt tot een uitstoot van 50 kg/uur, middels een ontzwavelingsinstallatie.

Die is nu dus gereed. Van de investering van f 17 miljoen is f 11,7 miljoen afkomstig uit 's Rijks schatkist. Maar de lopende kosten van de ontzwavelingsinstallatie komt uiteraard voor rekening van ESD (f 4 miljoen per jaar), lasten die de concurrentie in Europa niet heeft. De opbrengst van de elementaire zwavel (af-transport) bedraagt iets minder dan f 1 miljoen per jaar.

Winst op vervuiling

In de oprichtingsvergunning voor deze ontzwavelingsinstallatie regelde de provincie in één pennestreek even dat vervolgens ook het tot dan toe voorgeschreven maximum gehalte aan zwavel van de in te zetten cokes mocht worden losgelaten.

Dit betekent, naast de al ontvangen rijkssubsidie, een extra winstpunt voor het bedrijf. Het kan nu immers een 'flexibeler' (dus goedkoper) inkoopbeleid toepassen. Hoogzwavelige cokes kost veel minder dan laagzwavelige. Voor de omgeving en voor het milieu betekent dit echter een toename van overlast door stof en stank.

Reden voor de Werkgroep Eemsmond om de Raad van State te vragen dat onderdeel van de vergunning te vernietigen. Met de Werkgroep is ook het ministerie van VROM van mening dat het zwavelgehalte aan de tot dan toe voorgeschreven norm (van 3,1 %) moet voldoen.

De uitslag van de behandeling van dit schorsingsverzoek was ten tijde van het schrijven van dit artikel nog niet bekend. Behalve de winst van het goedkopere inkoopbeleid, kan ESD de in de ontzwavelingsinstallatie afgevangen zwavel weer verkopen aan derden (bv. vulcaniseerbedrijven, autobandenindustrie).

Volgens ESD is dit noodzakelijk om de f 3 miljoen lastenstijging voor een deel op te vangen (zonder de 50 kg-grens te overschrijden). Een dergelijke winst op vervuiling kan toch niet de bedoeling zijn van het Rijksbeleid, zoals vastgelegd in bv. het NMP en in het bestrijdingsplan Verzuring.

Bovendien hanteert de overheid in theorie nog steeds het beginsel 'de vervuiler betaalt'. Daarmee stroken de bovengeschetste ontwikkelingen bij ESD bepaald niet.

Salami-taktiek

Nog geen maand na het afgeven van de vergunning voor de ontzwavelingsinstallatie heeft ESD opnieuw een vergunning aangevraagd: voor uitbreiding van de productie met maar liefst 50 %. Daarin verzoekt het bedrijf de provincie tevens om een verhoging van de norm van uitstoot van SO₂ van 50 kg/uur naar 75 kg/uur. Een schandalige gang van zaken, zo oordeelt de Werkgroep Eemsmond.

De Werkgroep heeft de provincie Groningen dan ook verzocht om deze aanvraag niet te honoreren en het bedrijf te dwingen de voor de uitbreiding bedoelde geldstromen allereerst in verdere zuivering (bv. van de bodem) te investeren. De provincie hanteert echter de stelling dat een bedrijf eerst (meer) winst moet maken alvorens de vervuiling aan te pakken.

